

PRILOGA ZVONČKU

D. IVAN LAH:

Balkan.

troci, ali veste, kje je Balkan? Kaj bi ne vedeli, saj danes ve to vsak človek na svetu. Celo Gorjakov Nejšček to dobro ve. Ako ga vprašate, kje je vojna, vam pokaže proti vzhodu in pravi: Tam doli...

Balkan leži torej na oni strani, kjer solnce vzhaja. Vam, ki se učite v šoli zemljepisja in se spoznate na zemljevide, ne bo težko dopovedati, kakšen je Balkanski polotok.*) Koliko pa je takih, ki še nimajo atlasov in zemljevidov, pa bi tudi radi

kaj zvedeli o Balkanu. Zato vas vse skupaj vabim s seboj na potovanje. Preden pa odidemo, se moramo vsaj nekoliko seznaniti z deželo, ki jo bomo prepotovali. Zato bomo na kratko odgovorili na najvažnejša vprašanja, ki mi jih stavite.

Kaj je Balkan?

Balkan je gorovje, ki se vleče južno od Dunava, v daljavi 500 km od reke Timok do Črnega morja. Na Balkanu niso tako visoke gore, kakor so naše, niso tako skalnate in s snegom pokrite — ampak košate, zelene, polne gozdov in goščav. V teh gorah se skrivajo tudi bogati zakladi različnih rud. Po tem gorovju ima tudi ves polotok na jugu Dunava ime Balkanski polotok. Na jugu Evrope imamo tri velike polotoke, ki so: Pirenejski polotok, Apeninski polotok in Balkanski polotok. Vsi trije imajo svoje ime po gorovju: Pireneje, Apenini, Balkan. Na prvem prebivajo Španci in Portugalci, na drugem Italijani, na tretjem Jugoslovani in Grki.

Kdo pa so Jugoslovani?

Jugoslovani so: Bolgari, Srbi, Hrvatje in Slovenci.

*) Zemljevid Balkanskega polotoka priobčimo v prihodnji številki.

Uredn.

Zemun

Ali prebivamo tudi Slovenci na Balkanu?

Ne. Naše dežele leže na jugu Alp. Ker pa govorimo jezik, ki je soroden s hrvaškim, srbskim in bolgarskim jezikom, se prištevamo k Jugoslovanom in se čutimo kot bratje Hrvatov, Srbov in Bolgarov. Po svoji leži je naša domovina v ozki zvezi z balkanskimi deželami.

Kod torej lahko pridemo na Balkan?

Koder hočemo: po suhem in po vodi.

Ali je to daleč?

Ne, ni daleč. Ako sedemo v Ljubljani na vlak, smo v petih urah v Zagrebu, iz Zagreba gre vlak naravnost naprej in smo v enem dnevu v Belgradu — na Srbskem — od tu še en dan, in smo v Sofiji na Bolgarskem.

Na Balkan pa pridemo lahko tudi po morju. Ako sedemo v Trstu ali na Reki na parnik, se peljemo potem ob dalmatinskem bregu mimo lepih starih mest (Split, Šibenik, Dubrovnik) in pridemo v Kotor — od koder gre pot na Črno goro. Ako se peljemo še dalje, obplovemo grško deželo in pridemo v staroslavno grško mesto Solun, kjer sta preživela svojo mladost Ciril in Metod — in iz Soluna drži železnica po Balkanu. Kdor bi pa ne imel dovolj vožnje po vodi, se lahko pelje naprej mimo Svete gore in skozi Dardanele v Marmarsko morje — v Carigrad. Iz Carigrada drži zopet železnica po vsem Balkanu. Kdor pa bi niti tukaj ne hotel izstopiti, bi se vozil naprej skozi morsko ožino Bospor in bi se pripeljal v Črno morje. V Črnem morju sta dva bolgarska pristana: Burgas in Varna — od obeh gre železna cesta, ki nas vodi naprej v balkanske dežele.

Na Balkan pa drži še ena pot. Morebiti ste že uganili, katera ... No! Ako vržete košček lesa v Savo — kaj mislite, kam bi priplaval ta košček? — Na Balkan? Da! Sava teče izpod Triglava na jug — naravnost na Balkan. Ob Savi stoje tri velika jugoslovanska mesta: Ljubljana, Zagreb in Belgrad.

V prejšnjih časih, ko še ni bilo dobrih cest in železnic, so se naši dedi vozili po Savi. Torej tudi po reki moremo priti na Balkan. To nam priča tudi ona pesem: »Od Triglava do Balkana!...« Sava teče po slavonskih in hrvaških planjavah in se pod Belgradom izliva v Dunav. Dunav pa teče potem v Črno morje. Od Siska naprej je na Savi jako živahno, Sava sprejme tam Kolpo in je mnogo večja nego pri nas. Tam plovejo po njej velike ladje.

Katero pot si bomo izbrali?

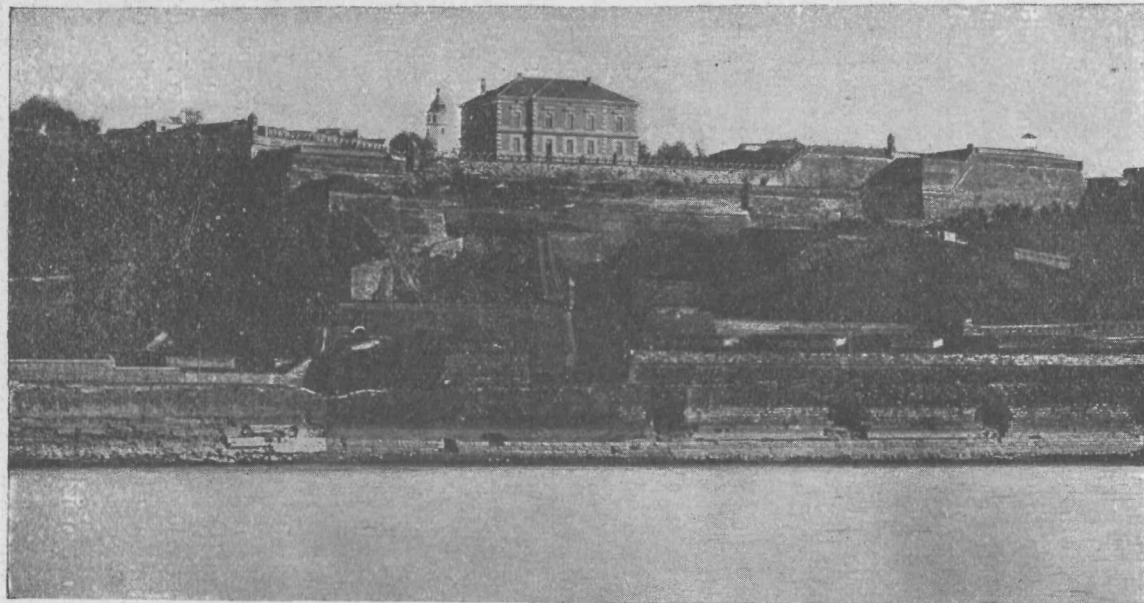
Najcenejšo!

Dobro! Potem pojdemo po železnici.

Koliko imate denarja?

Treba vam je vsaj sto kron. Čez nekaj let, ko bomo letali v zrakoplovih, bo mnogo ceneje. Takrat se bomo vozili na Balkan takorekoč na izprehod. Sedeli bomo lepo v zrakoplovu in bomo gledali mesta in dežele pod seboj.

Dandanes to še ni mogoče, zato se moramo voziti po zemlji.

Trdnjava mesta Belgrada

Ako gremo na Balkan, kaj si hočemo predvsem ogledati?

Glavna mesta.

Katera so glavna jugoslovanska mesta?

Ljubljana — Zagreb — Belgrad — Sofija.

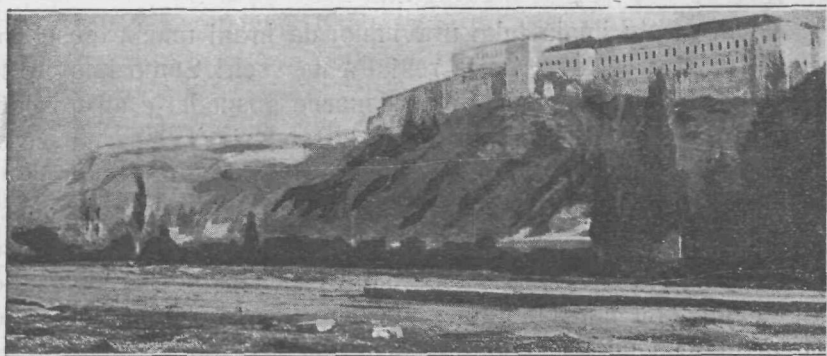
Ljubljana je glavno mesto Slovencev — Zagreb glavno mesto Hrvatov — Belgrad glavno mesto Srbov — Sofija glavno mesto Bolgarov.

Ljubljano poznate, kaj ne, zato je Vam ne bom opisoval.

Zagreb? Zagreba ne poznate. Toda Zagreb je jako blizu — in bomo drugič tja naredili izlet. Zato v Zagrebu ne bomo izstopili — ampak se bomo vozili naprej... Vozni listek imamo naravnost do Belgrada. — V železniškem vozu si naredimo lepo udobno. Sedemo k oknu in gledamo ven. Kmalu zagledamo prijazen gradič s štirimi stolpi na bregu reke — to je Sisek. Tu so Slovenci zmagali Turke leta 1593. Sisek je sedaj važno trgovsko mesto. Od Siska naprej se začne planjava — široko polje daleč na okrog — nizke vasi se skrivajo med pašniki. Kmalu smo na bosenski meji. Gradiška — Bosanski Brod. In zopet ravnina — polje s turščico in žitom — pašniki — skrite vasi — vodnjaki na polju. Mitrovica — Ruma — Indija (kaj ne, kako čudno ime!) Na severu se kažejo gore: Fruška gora (slavna po svojih samostanih). Še nekaj časa drdra vlak in že zagledamo tam, kako se kažejo strehe nekega mesta. Zemun! Zemun je zadnja avstrijska postaja. Ko se pripeljemo na kolodvor — moramo izstopiti.

Toda kaj se sveti tam na visokem bregu onostran reke? To je Belgrad. Na koncu smo.

Ako hočemo, si lahko ogledamo mesto Zemun, dasi ni v njem nič posebnega. Ako ostanemo v vlaku, se peljemo čez pol ure, ko bodo preiskali potnikom prtljago, čez most na drugo stran in smo v Belgradu. Lahko pa tudi sedemo v parnik, ki nas prepelje. Na parniku je skoraj lepše. Tako smo v Belgradu. Drugič si ga ogledamo. (Dalje.)

Prej turška, sedaj srbska vojaščnica v Skoplju